

La no-violència activa, a la medul·la

Valentia i treball interior entrenats, claus per consolidar un estil de vida «revolucionari»

Joan Andreu Parra

«Segurament no hi ha cap ensenyança de Jesús tan difícil de seguir com "estima els teus enemics"... No és l'exhortació devota d'un somiador utòpic, sinó una necessitat indispensable per a la nostra supervivència.» La citació prové d'un famós sermó del pastor d'una Església evangèlica nord-americana que el 5 d'abril passat va fer 50 anys que va ser assassinat: Martin Luther King Jr. Benet XVI també va assenyalar que «per als cristians la no-violència no és un simple comportament tàctic, sinó la manera de ser de la persona» i, per tant, que estimar l'enemic «és el nucli de la "revolució cristiana"».

De fet, les accions no violentes transformadores podem resseguir-les al llarg de la història fins avui. En temps de Jesús, per exemple, l'any 26 dC, Ponç Pilat va voler imposar unes imatges seves com a emperador que van ser considerades pels jueus com una agressió a la seva fe. Alguns activistes (com en diríem avui) van anar a la seva residència i es van estirar a terra oferint el coll perquè els degollessin i manifestant que no acatarien l'ordre. El governador de Judea va quedar sobtat per aquest acte de no-violència, s'ho va repensar i va recular. Autors com Gene Sharp o Maciej J. Bartkowski han fet aquest exercici de cerca històrica i aquest últim detalla més de 300 accions no violentes a gran escala en quinze països.

«Hi ha hagut tota una lluita de molts grups que han emprat les tàctiques no violentes, però no es coneixen gaire i és una pena. En els llibres d'història sempre són molt més èpiques les gestes i les guerres amb violència. Hauríem d'emmirallar-nos més en els exemples de valentia no violenta, èpics també, i que construeixen una història molt més positiva», sosté el jesuïta Joan Morera que acaba d'escriure un quadern per a Cristianisme i Justícia: *Desarmar els inferns. Practicar la no-violència de Jesús avui*. Morera observa que, malgrat haver-hi aquests exemples en el decurs de la història, allò que preval és «el mite de la violència redemptora» o el que Gandhi anomenava «el poder de la doctrina de l'espasa sobre la majoria de la humanitat».

El paradigma de la violència està molt fixat ja que l'aprenem des d'edats primerenques: «Si continuem posant bons per un costat i dolents per l'altre i assumint que s'ha de destruir els dolents per poder salvar els bons, no anem bé. Per construir un futur diferent hem d'ajudar els infants a afrontar la realitat més complexa, a distingir el mal del malvat i que entenguin que es pot intentar canviar el qui actua malament», proposa Morera.

La tesi del jesuïta és que hi ha tres maneres d'abordar un conflicte: el *fight*, és a dir, la lluita, «aturar el conflicte per la força retornant part

La no-violència, més que estar adscrita a una comunitat o corrent de pensament, «és un sentiment que es va estenent i que avui dia és molt ampli», diu Xavier Masllorens. / Pixabay

Manual per a militants de la no-violència

De la mateixa manera que un exèrcit s'entrena per a la guerra, una persona no violenta s'ha d'entrenar per a la pau. «Les reaccions espontànies no violentes no s'improvisen, es necessita molt d'entrenament, molta valentia i molt de treball interior. Els creients podem, o sigui agafem aigua de la pregària, i aquest és un gran fonament: és l'estil de Déu el que ens inspira», indica Morera. Per això recomana «anar treballant individualment i en grup (comunitats cristianes, famílies...) com ens han inculcat i com vivim la nostra opinió sobre la pena de mort, sobre els terroristes o el debat actual sobre la presó permanent revisable i reconèixer el mite de la violència redemptora en tots aquests contextos».

A partir d'aquest reconeixement, «hem d'anar humanitzant l'agressor, ser capaços d'adonar-nos que és un fill de Déu i que, com a creients, reconeixem en ell una dignitat fins i tot de germà. Tot això ens ajudarà a desmuntar aquest mite i a construir una societat diferent», assegura Morera.

En el quadern de Cristianisme i Justícia que ha escrit Morera, i que es pot consultar a www.cristianismeijusticia.net, l'autor proposa «entrenar els sentits, sotmetre'ns a situacions de por, per veure com les afrontem i que la por no domini les nostres decisions; ser capaços de veure les notícies que no m'agraden, sense posar-me nerviós», entre altres.

Fomentar la bona convivència és una altra disciplina que subratlla el president de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), Xavier Masllorens: «La comunicació no violenta és molt important, tant a les xarxes socials, com als mitjans de comunicació. Tots tenim una gran responsabilitat —i a Catalunya és especialment important en aquests moments— per millorar la convivència.» Igualment, Masllorens observa que ens movem en l'àmbit dels sentiments: «Ens hem d'acostumar a acceptar, a escoltar activament i a pensar en les necessitats i les pors de l'altre. Aquí és on ens podem trobar totes les postures diferents.»

Masllorens conclou que la no-violència porta associat, inevitablement, un doble compromís: «L'exigència personal de canvi (que significa que no atiem un foc, que no busquem ni violència verbal, ni comunicativa, ni física, ni política, ni legal en la nostra vida...) i que això també ho portem a l'ordre social.»

de la violència fins a posar-hi punt final». La segona seria una actitud més passiva, el *flight*, fugir o «escapar evitant més conflicte, cedint, acceptant l'opressió» (segons ha observat Morera, és la que predomina a l'Església). I una tercera via, la no-violència activa, practicada per Jesús i molts altres, «un mètode actiu de resistència i estratègies no violentes per desarmar els inferns».

Els valors de la no-violència

Més enllà d'una estratègia, «la no-violència és una saviesa», destaca el president de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), Xavier Masllorens. Aquesta institució creada pel Parlament de Catalunya, precisament, ha publicat el volum *Buscadors de la veritat. Veus per la pau i la no-violència*, a cura de David Cortright, amb una tria de textos originals de diversos apòstols de la no-violència (Gandhi, King, Boff, Day, Mandela...). «La primera gran lliçó d'una estratègia no violenta és trencar amb el sentiment que la violència és una fatalitat. I la segona és trencar amb el prejudici que els conflictes es resolen de forma violenta perquè no hi ha més remei. La violència no és una solució, forma part del problema, sempre», assegura Masllorens.

Un exemple clàssic és el de Terra Santa, on Morera va estudiar Bíblia i, alhora, va poder comprovar *in situ* que continua sent una «terra de religions i de conflicte» instal·lada en una dinàmica de cercle viciós sovint

del cristianisme

replicada en altres contrades: «Sempre hi ha una escalada de violència que porta a una altra escalada de violència.»

Richard Forer, analista del conflicte desigual entre israelians i palestins, n'ha analitzat algunes constants. «Tot comença per una inseguretat radical de l'agressor, sigui del bàndol que sigui, que el porta a la necessitat d'imposar la seva veritat per la violència», diu Morera. Això té dues conseqüències: la cosificació de l'enemic per «llevar-li la dignitat i, per tant, legitimar-te perquè puguis imposar el teu criteri per la violència» i «la dominació i la generació d'uns llaços de por que immobilitzen la víctima».

«Les accions no violentes desmunten aquest cercle viciós», no dubta a remarcar Morera, i començarien per humanitzar l'adversari, dignificar-lo i intentar tocar-li el cor. «La sorpresa i la crueltat són psíquicament incompatibles: així s'obre un espai, un moment vital en què l'agressor pot reconsiderar la seva posició», argumenta Morera.

Desempallegar-se dels llaços de dominació demana un pas més: «Ha de ser una acció no violenta que demostrï que no tenim por, fins i tot sofrint més.»

Única arma dels colpejats

Per la seva limitació, els febles, els fràgils, els colpejats, no tenen més armes que la no-violència. Són víctimes que sovint generen els imperis, els llaços verticals de dominació. Ara bé, aquestes víctimes «sí que tenen dignitat, creativitat, iniciativa. Són aquestes les armes a través de les quals l'oprimit pot arribar a transformar la realitat des de baix», defensa Morera. En el quadern mencionat la proposta de Jesús la trobem a Mt 5,38-42 amb els tres contraexemples de parar l'altra galta, el plet pel vestit i recórrer una altra milla.

D'entre aquestes iniciatives de Jesús, Morera es fixa en l'escena de «l'intent al temple de desmuntar tot el comerç que es feia de la misericòrdia de Déu. És una acció no violenta (Jesús no colpeja ningú, només fa fora els animals), provocativa i de signe profètic, que intenta canviar la societat i acostar-la cap a Déu». Certament, el cristianisme és a l'arrel de la no-violència, i així ho constata Masllorens en observar l'evolució d'aquest activisme a Catalunya: «Els moviments de base cristians van ser els que van donar el toc no violent a moltes lluites i moltes causes —com ara la dels primers objectors de consciència per fer el servei militar— i van col·laborar molt activament.» Però posa en dubte que, actualment, l'Església «com a institució» ho estigui aplicant: «De vegades, es justifiquen situacions d'abús de poder o violència, i això és una pena. La transformació no s'ha fet en totes les persones, i és obvi que en una col·lectivitat tan

JOAN MORERA

«Hauríem d'emmirallar-nos més en els exemples de valentia no violenta; construeixen una història molt més positiva»

«Per desmuntar els llaços de dominació cal una acció no violenta que demostrï que no tenim por, fins i tot sofrint més»

XAVIER MASLLORENS

«La violència no és una solució, forma part del problema, sempre»

«A l'Església, de vegades, es justifiquen situacions d'abús de poder o violència, i això és una pena»

gran com el cristianisme segueixi i encara hi hagi molta gent parlant de mètodes violents i en nom de Déu.»

Cal tenir present que el papa Francesc en el missatge anual en el Dia Mundial de la Pau per a l'any 2017 es va comprometre amb fermesa en suport de la no-violència, després d'una conferència que s'havia fet l'any anterior amb el títol *No-violència i pau justa: contribuir a l'enteniment entre catòlics i al compromís amb la no-violència*. «La política de la no-violència —deia Francesc— ha de començar a casa i després escampar-se cap al conjunt de la família humana.»

El mateix Masllorens considera que Catalunya «ha estat un bressol i actualment és un exemple de no-violència en tot el procés sobiranista i en la convivència, fins que no s'ha intentat trencar per forces exteriors a Catalunya. És una lluita no violenta que se la miren amb atenció molts pobles perquè està molt arrelada». En aquest punt, el president de l'ICIP aclareix el concepte de la desobediència civil no violenta: «Qui desobeeix una llei que no considera justa és un dissident, no un delinqüent. La no-violència demana que cadascú segueixi l'exigència de la seva consciència abans que una llei injusta. Per tant, si es considera que hi ha una llei injusta, que hi ha una pèrdua de drets, que estem anant enrere, és molt legítim que la gent desobeeixi i acceptar les conseqüències d'aquesta desobediència.»

Religions ambivalents

La no-violència arrela en el judaisme, el cristianisme i l'islam; són confessions que han inspirat comportaments no violents notoris. Ara bé, les religions també han estat justificació i catalitzadores de conflictes: «En la història ens hem trobat amb la grandesa de persones no violentes que a partir, sobretot de l'espiritualitat, han sabut fer avançar la humanitat. Però d'una altra banda, només cal veure les croades, que en nom d'una religió es feien absolutes barbaritats», constata el president de l'ICIP, Xavier Masllorens. «Un fonament clar de les persones profundament no violentes és la seva espiritualitat. Gandhi ho era, d'aquí que fes tantíssimes hores de pregària al dia, per arrelar-se molt més a l'estil de Déu i poder mirar la realitat amb les seves ulleres», anota Joan Morera.

Aquest jesuïta destaca que la no-violència «és una actitud profundament de Déu, però profundament lenta» i, per aquest motiu, considera fonamental «l'arrelament en la fe com l'única manera perquè una persona pugui ser no violenta a llarg termini».

A diferència de la violència, que «aixafa, esclafa, acaba tenint un vencedor i un vençut», els mètodes no violents poden «portar a una pau profunda en intentar que tots dos vencin, pel fet de recuperar el malvat o humanitzar totes dues bandes». La fe o l'espiritualitat, segons Morera, contribueix a «tenir la paciència per poder continuar i persistir malgrat els probables fracassos que anirem rebent, perquè l'èxit és al final».

El pacifisme i la no-violència de Gandhi, hindú, estaven fermament basats en la seva fe. Va estudiar també el Nou Testament: «Sobretot el sermó de la muntanya, que em va arribar directament al cor», va dir. / Pixabay